

MỤC ĐÍCH VÀ Ý NGHĨA CỦA BỘ TIÊU CHÍ CHẤT LƯỢNG THỐNG KÊ NHÀ NƯỚC ĐẾN NĂM 2030

*ThS. Nguyễn Văn Đoàn**

Tóm tắt:

Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước đến năm 2030 đã được Thủ tướng Chính phủ ban hành tại Quyết định số 01/2019/QĐ-TTg. Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhằm tăng cường quản lý nhà nước về chất lượng thống kê để giải quyết các hạn chế, bất cập về chất lượng thống kê nhà nước hiện nay. Bài viết này nêu lên mục đích và ý nghĩa cụ thể của Bộ tiêu chí nói trên.

Ngày 05 tháng 01 năm 2019, Thủ tướng Chính phủ đã ký Quyết định số 01/2019/QĐ-TTg ban hành Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước đến năm 2030 với mục đích và ý nghĩa cụ thể như sau:

Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước đến năm 2030 (Viết gọn là Bộ tiêu chí chất lượng thống kê) được ban hành tại QĐ số 01/2019/QĐ-TTg, bao gồm 19 tiêu chí với 92 nội dung phản ánh toàn diện 4 chiều chất lượng thống kê nhà nước. (1) Chiều “Quản lý hoạt động điều phối, phối hợp và quản lý các tiêu chuẩn thống kê” bao gồm 3 tiêu chí: Quản lý hoạt động điều phối, phối hợp thực hiện các hoạt động thống kê; quản lý mối liên hệ với các bên liên quan; quản lý các tiêu chuẩn thống kê; (2) Chiều “Quản lý môi trường thể chế cho các hoạt động thống kê” bao gồm 6 tiêu chí: Bảo đảm tính độc lập về chuyên môn nghiệp vụ thống kê; bảo đảm tính khách quan và công bằng; bảo đảm tính minh bạch; bảo đảm tính bảo mật và an ninh thông tin thống kê; bảo đảm cam kết chất lượng thống kê; bảo đảm đầy đủ các nguồn lực cho hoạt động thống kê; (3) Chiều “Quản

lý các quy trình thống kê” bao gồm 4 tiêu chí: Bảo đảm tính đúng đắn của phương pháp luận thống kê; bảo đảm sự phù hợp giữa hiệu quả và chi phí; bảo đảm tính đúng đắn của việc thực hiện các chương trình thống kê; quản lý gánh nặng trả lời của chủ thể cung cấp thông tin; (4) Chiều “Quản lý các kết quả đầu ra thống kê” bao gồm 6 tiêu chí: Bảo đảm tính phù hợp; bảo đảm tính chính xác và độ tin cậy; bảo đảm tính kịp thời và đúng hạn; bảo đảm tính dễ tiếp cận, rõ ràng và dễ hiểu; bảo đảm tính chặt chẽ và khả năng so sánh; quản lý dữ liệu đặc tả thống kê.

Thủ tướng Chính phủ ban hành Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhằm tăng cường quản lý nhà nước về chất lượng thống kê để giải quyết các hạn chế, bất cập về chất lượng thống kê nhà nước hiện nay; làm cơ sở cho việc cải thiện, nâng cao chất lượng thống kê nhà nước, đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng lên của các tổ chức, cá nhân sử dụng thông tin thống kê. Một số mục tiêu cụ thể: (1) Đối với cơ quan quản lý nhà nước về thống kê: Hoàn thiện khuôn khổ pháp lý phục vụ công

* Viện trưởng Viện Khoa học Thống kê

➤➤➤ NGHIÊN CỨU • TRAO ĐỔI

việc cụ thể hóa Luật Thống kê và cũng là công cụ để đánh giá, xếp hạng, cấp Giấy chứng nhận về chất lượng thống kê của các cơ quan thống kê nhà nước; thực hiện trách nhiệm giải trình với các bên liên quan về chất lượng và hiệu quả của hoạt động thống kê nhà nước; (2) Đối với chủ thể sản xuất thông tin thống kê nhà nước: Tự đánh giá chất lượng thống kê do cơ quan sản xuất và công bố; minh bạch, công khai quá trình sản xuất thông tin thống kê nhà nước; xác định rõ các mục tiêu, thiết lập cơ chế quản lý trong việc xây dựng thể chế, đội ngũ những người làm công tác thống kê, ứng dụng phương pháp và quy trình sản xuất thống kê tiên tiến; thúc đẩy cải tiến và không ngừng nâng cao chất lượng thông tin thống kê nhà nước, nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng của các tổ chức, cá nhân sử dụng thông tin thống kê, từng bước tạo niềm tin và nâng cao vị thế của hệ thống tổ chức thống kê nhà nước; (3) Đối với các tổ chức, cá nhân sử dụng thông tin thống kê nhà nước: Bộ tiêu chí chất lượng thống kê mang lại lợi ích thiết thực cho các tổ chức, cá nhân sử dụng thông tin thống kê nhà nước. Thông qua Bộ tiêu chí chất lượng thống kê, các tổ chức, cá nhân sử dụng thông tin thống kê nhận biết, đánh giá, kiểm chứng mức độ tin cậy của thông tin thống kê; tin tưởng và sử dụng hiệu quả các thông tin do hệ thống tổ chức thống kê nhà nước sản xuất và phổ biến. Đặc biệt đối với các nhà quản lý, phân tích, hoạch định chính sách sử dụng thông tin thống kê tốt hơn sẽ kiến tạo chính sách tốt hơn, hiệu quả hơn; (4) Đối với chủ thể cung cấp thông tin cho hệ thống tổ chức thống kê nhà nước: Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước giúp các chủ thể cung cấp thông tin cho các cơ quan thống kê đã được bảo mật bằng các tiêu chí cụ thể, nên rất tích cực hợp tác cung cấp thông tin chính xác, kịp thời hơn.

Quyết định số 01/2019/QĐ-TTg ngày 05 tháng 01 năm 2019 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Bộ tiêu chí chất lượng thống kê là văn bản quy phạm pháp luật đầu tiên quy định chất lượng thống kê nhà nước bằng 19 tiêu chí chất lượng cụ thể. Việc ban hành Bộ tiêu chí này có ý nghĩa rất lớn cả về mặt kinh tế, chính trị, xã hội đối với nước ta. Cụ thể: (1) Ban hành và áp dụng Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước có tác động trực tiếp tới hiệu lực, hiệu quả của điều hành kinh tế - xã hội, nâng cao năng lực quản trị vĩ mô, hoạch định chính sách trên mọi lĩnh vực của Chính phủ, bộ, ngành và địa phương. Vì các chính sách của quốc gia, bộ, ngành, địa phương được xây dựng trên cơ sở bằng chứng là số liệu thống kê nhà nước có chất lượng, công khai, minh bạch thông qua Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước sẽ tạo niềm tin cho các nhà đầu tư trong nước và nước ngoài gia tăng đầu tư sẽ tạo thêm nhiều việc làm, gia tăng tốc độ tăng trưởng và bảo đảm phát triển bền vững; (2) Ban hành và áp dụng Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước sẽ tạo ra lợi ích rất lớn về mặt xã hội. Đó là làm tăng trách nhiệm giải trình của các cơ quan nhà nước thông qua các số liệu thống kê được bảo đảm bằng Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước; hạn chế tới mức thấp nhất tình trạng thiếu tin tưởng của người dân vào các kết quả hoạt động của Nhà nước, góp phần làm cho xã hội dân chủ, công bằng, văn minh; (3) Ban hành và áp dụng Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước sẽ nâng cao vị thế của Thống kê Việt Nam trong Hệ thống thống kê ASEAN và cộng đồng thống kê quốc tế. Có thể nói, Việt Nam là quốc gia đi đầu trong việc ban hành Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước theo khung bảo đảm chất lượng của thống kê quốc gia (gNQAF) của Ủy ban Thống kê Liên hợp quốc (UNSC).

Sự phù hợp và tính chính xác của việc thực hiện các chương trình thống kê theo Bộ tiêu chí chất lượng thống kê sẽ như thế nào? Chất lượng thông tin thống kê nhà nước luôn được ngành Thống kê quan tâm hàng đầu. Trước đây, chất lượng thống kê được xem xét trên 6 tiêu thức, gồm: Phù hợp, đầy đủ, chính xác, kịp thời, khả năng tiếp cận, khả năng giải thích. Đến nay, Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước được ban hành và áp dụng không chỉ cụ thể hóa các tiêu thức chất lượng nói trên, mà còn bổ sung một số tiêu chí về quy trình sản xuất thống kê, môi trường thể chế cho các hoạt động thống kê, nhằm phản ánh một cách toàn diện các chiều chất lượng thống kê nhà nước. Quá trình quản lý chất lượng thống kê từ 6 tiêu thức đến Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước như hiện nay là quá trình phát triển liên tục, có hệ thống và phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội của đất nước và thông lệ quốc tế trong từng giai đoạn¹.

Như đã đề cập, ban hành và áp dụng Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước không chỉ nhằm giải quyết các hạn chế, bất cập về chất lượng thống kê hiện nay, mà còn làm cơ sở cho việc cải thiện, nâng cao chất lượng thống kê nhà nước, đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng lên của các tổ chức, cá nhân sử dụng thông tin thống kê. Do đó, kết quả thực hiện các chương trình thống kê càng phù hợp, chính xác và hiệu quả hơn. Người sử dụng thông tin thống kê sử dụng Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước để tự mình nhận biết, kiểm chứng mức độ tin cậy của thông tin thống kê nhà nước đã công bố và phổ biến; và đưa ra quyết định sử dụng cuối cùng. Tiếp đến, người sử dụng thông tin thống kê có căn cứ để tin tưởng và sử dụng

hiệu quả các thông tin do hệ thống tổ chức thống kê nhà nước sản xuất, công bố. Đặc biệt đối với người sử dụng là các nhà quản lý, phân tích, hoạch định chính sách sử dụng thông tin thống kê tốt hơn sẽ tạo ra các chính sách tốt hơn, hiệu quả hơn.

Tài liệu tham khảo:

1. Quốc hội (2015), *Luật Thống kê số 89/2015/QH13 thông qua tại Kỳ họp thứ Mười Quốc hội Khóa XIII*, ngày 23/11/2015;
2. Thủ Tướng Chính phủ (2019), *Quyết định số 01/QĐ-TTg ban hành Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước đến năm 2030*, ngày 05/01/2019;
3. Thủ Tướng Chính phủ (2017), *Quyết định số 643/QĐ-TTg phê duyệt Đề án tăng cường quản lý nhà nước về chất lượng thống kê đến năm 2030*, ngày 11/7/2017;
4. UNSC (2012), *Guideline for the template for generic national quality assurance framework*.

Tiếp theo trang 32

Chúng tôi cũng hy vọng rằng các chương trình BLS khác sẽ áp dụng và giúp tinh chỉnh khung chất lượng này. Mặc dù có những thách thức đối với nỗ lực đó (ví dụ: Phân cấp tổ chức, sự phức tạp gia tăng của việc đáp ứng nhu cầu chương trình, nguồn lực và cân nhắc hoạt động đa dạng), cũng có những cơ hội thực sự để thúc đẩy các hoạt động đánh giá chất lượng hiện có trong mỗi chương trình để xây dựng một hệ thống linh hoạt nhưng có hệ thống khung để quản lý chất lượng trong các sản phẩm và hoạt động điều tra BLS.

Hoàng Linh (dịch)

Nguồn:

<https://www.bls.gov/osmr/pdf/st140050.pdf>

¹ Năm 2012, UNSC mới công bố và khuyến nghị các quốc gia xây dựng bộ tiêu chí chất lượng thống kê dựa trên gNQAF.